

ΚΑΘΕ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΗ ΣΤΗ ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΔΙΟΓΚΩΝΕΙ ΤΗ ΖΗΜΙΑ ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΓΙΝΕΙ ΣΤΟΝ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟ ΙΣΤΟ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

## Χρειαζόμαστε οριστική λύση για το χρέος

Πρωτογενή πλεονάσματα χωρίς πόρους για ανάπτυξη οδηγούν σε μια περίοδο παρατεταμένης στασιμότητας

Του ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥ ΓΚΟΤΣΗ, καθηγητή του Πανεπιστημίου Πειραιώς

ΕΙΝΑΙ αλήθεια ότι τον τελευταίο καιρό πυκνώνουν οι φωνές για μια διαφοροποίηση στην ασκούμενη οικονομική πολιτική της Ευρώπης. Πρώτα η απαίτηση του Ιταλού πρωθυπουργού Ματέο Ρέντσι για αναθεώρηση των δημοσιονομικών κανόνων, μετά ο πρόεδρος της Γαλλίας Φρανσουά Ολάντ με τη «δημοσιονομική ευελιξία», ενώ ακολούθησε ακόμη και ο σοσιαλδημοκράτης αντικαγκελάριος Ζίγκμουντ Γκάμπριελ, επισημαίνοντας ότι είναι αναγκαία μια χρονική επέκταση στην εφαρμογή του νέου Συμφώνου Σταθερότητας.



Το δρόμο χρονικής επέκτασης της εφαρμογής του νέου Συμφώνου Σταθερότητας δείχνουν ο Γάλλος πρόεδρος Φρανσουά Ολάντ και ο Ιταλός πρωθυπουργός Ματέο Ρέντσι(δεξιά)

Ολες αυτές οι κινήσεις σχετίζονται πιθανά με την ενίσχυση της κοινοβουλευτικής παρουσίας των ευρωσκεπτικιστών και τις ευρωφοβικές τάσεις που αναφύονται στην ευρωπαϊκή κοινωνία, οι οποίες εκτρέφονται από την ασκούμενη πολιτική σκληρής λιτότητας, την αύξηση της ανεργίας και την παγίωση ενός κλίματος ανασφάλειας για το κοινό μας μέλλον.

Η ψύχραιμη απάντηση σ' αυτό το φαινόμενο δεν μπορεί να είναι άλλη από περισσότερη Ευρώπη, περισσότερη αλληλεγγύη, περισσότερη ανάπτυξη, περισσότερες θέσεις εργασίας. Μ' άλλα λόγια, αλλαγή της ασκούμενης πολιτικής, γενναία μέτρα στήριξης της ανάπτυξης και αντιμετώπιση του προβλήματος των υπερχρεωμένων χωρών.

Στη χώρα μας φαίνεται ότι ξεκαθαρίζει το τοπίο σε πολύ βασικά για το παρόν και το μέλλον μας ζητήματα.

Πρώτον, γίνεται ευρύτατα αποδεκτή από την ελληνική κοινωνία η συμμετοχή μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς και στην Ευρωζώνη, με τη διατήρηση του ευρώ. Οι νοσταλγοί της δραχμής, παρά τις καλές προθέσεις αρκετών υποστηρικτών, αποδείχθηκε ότι αποτελούν μια μικρή, ασήμαντη μειοψηφία, η οποία δεν είναι σε θέση να διαταράξει την ομαλή πορεία της χώρας.

Διαφορές βεβαίως μεταξύ των μεγάλων κομματικών σχηματισμών υπάρχουν, αφού η αξιωματική αντιπολίτευση τάσσεται υπέρ μιας ριζικής αλλαγής των θεσμών και της ασκούμενης πολιτικής προς την κατεύθυνση μιας δημοκρατικότερης και δικαιότερης Ευρώπης των λαών, ενώ η κυβέρνηση, όμηρος των πολιτικών που εφαρμόζει, δείχνει να επικροτεί, έστω και σιωπηρά, τις επιλογές του Βερολίνου.

Εκεί όμως που συμφωνούν, που είναι και το μείζον, είναι ότι η χώρα θα παραμείνει στην ευρώπη και το νόμισμά μας θα είναι το ευρώ.

Δεύτερον, έγινε φανερό ότι όλες οι πολιτικές δυνάμεις δέχονται πως το δημόσιο χρέος μας είναι τόσο μεγάλο, ώστε χωρίς

μια δραστική παρέμβαση δεν είναι δυνατό να εξυπηρετηθεί.

Για την αξιωματική αντιπολίτευση αυτό αποτελεί αναγκαία συνθήκη για να μπορέσει η χώρα να οικοδομήσει το μέλλον της. Ετσι, το κούρεμα του χρέους χρησιμοποιείται ως αιχμή του δόρατος της συνολικής της οικονομικής πρότασης εξόδου από την κρίση.

Η κυβέρνηση, αν και φαίνεται να παλινδρομεί, ανοίγοντας αρχικά το θέμα τον Σεπτέμβριο στη συνάντηση του τέως υπουργού Οικονομικών με το Γερμανό ομόλογό του και μετά μαζεύοντάς το, υποστηρίζει την ανάγκη για απομείωση, αλλάζοντας απλά τη φρασεολογία της. Αλλωστε, η όλη επιχειρηματολογία σχετικά με την απόφαση της 27ης Νοεμβρίου του 2012, περί περαιτέρω ελάφρυνσης του χρέους της Ελλάδας, δείχνει ότι αναγνωρίζει μεν την ανάγκη, χωρίς όμως και να προτείνει ένα ολοκληρωμένο ελληνικό σχέδιο για μια τελική ρύθμιση του θέματος.

Αρκείται να σχολιάζει, συνήθως αποδεχόμενη τις διάσπαρτες προτάσεις Ευρωπαίων αξιωματούχων περί επιμήκυνσης της λήξης των ομολόγων ή μείωσης επιτοκίων.

Περιμένει τις αποφάσεις, υπενθυμίζοντας απλά στους εταίρους ότι αφού πετύχαμε πρωτογενές πλεόνασμα, πρέπει τώρα να κάνουν και αυτοί ό,τι υποσχέθηκαν. Ετσι, η συζήτηση γίνεται με βάση τις προθέσεις των δανειστών και όχι τις ανάγκες της οικονομίας της χώρας μας.

Τρίτον, αφού συμφωνούμε ότι το χρέος δεν είναι βιώσιμο και χρειάζεται μια γενναία απομείωση, θα πρέπει να προσδιορίσουμε το μέγεθος αλλά και την τακτική που θα ακολουθήσουμε στις διαπραγματεύσεις.

Σε ό,τι αφορά το πρώτο, υπάρχουν δύο μελέτες που έχουν δει το φως της δημοσιότητας. Εκείνη της Deutsche Bank (Φεβρουάριος 2014), που στους υπολογισμούς της υποθέτει μείωση του επιτοκίου των διμερών δανείων του πρώτου πακέτου (52,9 δισ. ευρώ) κατά 0,5% και μια μετάθεση του χρόνου αποπληρωμής από τα 30 στα 50 χρόνια. Συνολικό όφελος σε όρους καθαρής παρούσας αξίας για τη χώρα, 26 δισ. ή 14% επί του ΑΕΠ.

Η δεύτερη μελέτη προέρχεται από την επίσης γερμανική DZ-Bank (αρχές Μαΐου 2014), η οποία υπολογίζει το κόστος της ελάφρυνσης των ελληνικών δανείων για την Ευρωζώνη, το οποίο ανέρχεται στα 78,2 δισ. ευρώ. Η επιμήκυνση της αποπληρωμής καθώς και η μείωση των επιτοκίων φαίνεται ότι εφαρμόστηκε εδώ και στα δάνεια του ESM.

## **Ένα γενναίο κούρεμα**

Το ερώτημα που τίθεται είναι αν με τη λύση που δείχνει να προκρίνεται από γερμανικής πλευράς -τυχαία άλλωστε δεν μπορεί να είναι τα παραπάνω σενάρια- λύνεται το πρόβλημά μας ή παραμένουμε στα ίδια.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το ελληνικό χρέος, που κατέχουν οι επίσημοι δανειστές, χρειάζεται ένα γενναίο κούρεμα. Αυτό υποστηρίζεται όχι μόνο από ελληνικής πλευράς, αλλά και από το ΔΝΤ, τον ΟΟΣΑ, από όλα τα γερμανικά ινστιτούτα οικονομικών μελετών, αλλά και από τις ίδιες τις τράπεζες που παρουσίασαν τις μελέτες που αναφέρθηκαν.

Υπάρχει συνεπώς ένα ευνοϊκό έδαφος σε ό,τι αφορά τα επιχειρήματα για μια ελληνική πρόταση απομείωσης του χρέους.

Για να είναι αξιόπιστη μια τέτοια πρόταση θα πρέπει να συνοδεύεται από μια μελέτη και ένα πρόγραμμα.

**\*\*Πρώτον, μια τεκμηριωμένη ανάλυση του αδιεξόδου της πολιτικής που ασκείται και η οποία οδήγησε στο φαύλο κύκλο λιτότητας και χρέους που βρίσκεται η χώρα.**

Πρωτογενή πλεονάσματα του μεγέθους που προβλέπονται στο πρόγραμμα που υλοποιούμε, χωρίς πόρους για ανάπτυξη, οδηγούν απ' ευθείας σε μια περίοδο παρατεταμένης στασιμότητας. Αρα αδιέξοδο.

Η τεκμηρίωση αυτής της θέσης μπορεί αξιόπιστα να στηριχθεί στα μέχρι τώρα πραγματικά δεδομένα, όπου γίνεται σαφές ότι όχι μόνο το πρόβλημα του χρέους δεν αντιμετωπίστηκε, αλλά προξένησε και τεράστιες, ίσως ανεπανόρθωτες βλάβες στον κοινωνικό αλλά και στον παραγωγικό ιστό της χώρας.

**\*\*Δεύτερον, ένα εθνικό σχέδιο οικονομικής και κοινωνικής ανασυγκρότησης, το οποίο θα στοχεύει στην οριστική εξάλειψη των γενεσιουργών αιτίων της de facto χρεοκοπίας.**

Τη δημοσιονομική σταθερότητα, στο πλαίσιο του σκληρού μεν αλλά κοινού ευρωπαϊκού συμφώνου σταθερότητας.

Την παραγωγική ανασυγκρότηση με στόχο τη μεταφορά παραγωγικών συντελεστών από την οικοδομή, το παρασιτικό εμπόριο και τις μεταπρατικές δραστηριότητες, σε τομείς που παράγουν και διακινούν προϊόντα και υπηρεσίες υψηλής προστιθέμενης αξίας με εξαγωγικό προσανατολισμό, όπως η μεταποίηση, οι τεχνολογικές εφαρμογές, η αξιοποίηση των φυσικών και κλιματικών πλεονεκτημάτων της χώρας.

Εδώ ανήκουν -όχι μόνο ο υψηλού επιπέδου τουρισμός- η επεξεργασία των αγροτικών προϊόντων, οι εναλλακτικές μορφές ενέργειας, οι ιχθυοκαλλιέργειες, η παραγωγή φυτικών καλλυντικών κ.ά., δραστηριότητες που μπορούν να αναδείξουν τους εθνικούς πρωταθλητές του αύριο σε παγκόσμιο επίπεδο.

Την καθιέρωση ενός απλού, δίκαιου, προοδευτικού και αποτελεσματικού φορολογικού συστήματος, που θα στηρίζεται κατά βάση στη φοροδοτική ικανότητα των Ελλήνων.

Την απλοποίηση της απονομής δικαιοσύνης, κάτι που προάγει όχι μόνο το περί δικαίου αίσθημα των πολιτών, αλλά

συμβάλλει και στην ομαλή λειτουργία των συναλλακτικών σχέσεων, ενώ ενισχύει και την ανάγκη για διεκπεραίωση οικονομικού περιεχομένου υποθέσεων με σημαντικό όφελος για τα κρατικά ταμεία.

Την αναδιοργάνωση του κράτους με στόχο την εξάλειψη της κοστοβόρου γραφειοκρατίας και την καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών.

### **Ολοκληρωμένη πρόταση**

Η επεξεργασία και παρουσίαση των παραπάνω σχεδίων δεν θα είναι επαρκής, αν δεν συνοδεύεται ταυτόχρονα και από συγκεκριμένες προτάσεις για τα εργαλεία με τα οποία μπορούν και να υλοποιηθούν. Δεν αρκεί λοιπόν μόνο να παρουσιάσουμε τι θέλουμε να κάνουμε, αλλά και πώς θα το κάνουμε. Μια τέτοια ολοκληρωμένη πρόταση έχει κατά την άποψή μας μεγαλύτερη τύχη αποδοχής από τους δανειστές, σε αντίθεση με τις αμφιβόλου σημασίας επιτυχίες του πρωτογενούς πλεονάσματος και την έξοδο στις αγορές, που θέλει να στηριχθεί η κυβέρνηση.

Υστερα μπορεί κανείς, αφού παρουσιάσει τις πραγματικές ανάγκες της χώρας και πείσει για την ορθότητα των σχεδίων του, να προχωρήσει και στην επιλογή σεναρίων ελάφρυνσης του χρέους που να εξυπηρετούν και όχι να δυσχεραίνουν την υλοποίηση του προγράμματος. Τεχνικά υπάρχουν πολλές λύσεις ή και συνδυασμοί λύσεων τις οποίες μπορεί να επιλέξει, αρκεί να έχει την πολιτική βούληση για μια οριστική διευθέτηση του προβλήματος.

- \* Κούρεμα στο ονομαστικό μέγεθος του συνόλου ή μέρους του επίσημου χρέους.
- \* Ρήτρα ανάπτυξης για να διευκολύνεται η αναπτυξιακή διαδικασία.
- \* Μεγάλη περίοδος χάριτος πληρωμής τόκων και χρεολυσίων, ώστε να παραμείνουν πόροι για την ενδυνάμωση της οικονομίας. (Ίσως με κεφαλαιοποίηση των υποχρεώσεων)
- \* Μακρόχρονη επιμήκυνση των λήξεων αποπληρωμής (50-70 χρόνια).
- \* Μείωση των επιτοκίων.
- \* Σταθερό επιτόκιο για όλη την περίοδο μέχρι την αποπληρωμή για όλα τα δάνεια που ήδη πληρώνουμε χαμηλά επιτόκια.

Είναι βέβαιο ότι οι διαπραγματεύσεις που έχουμε μπροστά μας δεν θα είναι εύκολες. Ομως, η ομάδα που θα αναλάβει αυτό το έργο θα πρέπει, πρώτον, να πιστεύει στη λύση που προτείνει, δεύτερον, να έχει την αναγκαία επιστημονική και τεχνική επάρκεια και, τρίτον, να μην επιβαρύνεται αμέσως ή εμμέσως με συμμετοχές σε αποφάσεις του παρελθόντος, όπου η ελληνική πλευρά παρίστατο μόνο ως θεατής και αποδέκτης απλά των προτάσεων των δανειστών. Στόχος όλων θα πρέπει να είναι η επιδίωξη για μια οριστική λύση του προβλήματος, που θα δώσει στη χώρα τη δυνατότητα να κάνει μια καινούργια αρχή. Προτάσεις που θα στοχεύουν μόνο στην εξοικονόμηση πολιτικού χρόνου, είτε από την πλευρά της ελληνικής κυβέρνησης είτε των δανειστών, θα πρέπει να τις αποφύγουμε, αφού κάθε καθυστέρηση στην οριστική διευθέτηση του προβλήματος διογκώνει τη ζημιά που έχει γίνει στον παραγωγικό ιστό και απαξιώνει την τεχνική και επαγγελματική κατάρτιση του πολύ καλά εκπαιδευμένου στελεχικού δυναμικού της χώρας μας.



